

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра рослинництва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декаан агробіологічного факультету
Віталій КОВАЛЕНКО
» 2024 р.

СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри рослинництва
протокол №20 від 15.05 2023 р.
Завідувач кафедри рослинництва
Світлана КАЛЕНСЬКА

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ АДАПТАЦІЇ ДО ЗМІН КЛІМАТУ**

факультет Агробіологічний
розробник Скриник Олеся Атанасіївна

Київ – 2024

1. Мета та завдання навчальної дисципліни ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ АДАПТАЦІЇ ДО ЗМІН КЛІМАТУ

Дисципліна присвячена вивченню інноваційних технологій адаптації галузей економіки та сільського господарства до зміни клімату.

Під час вивчення дисципліни студентам надається можливість ознайомитись з найкращими світовими технологіями адаптації до змін клімату таких галузей, як сільське господарство та виробництво харчових продуктів, водні ресурси, енергетика, транспорт, охорона здоров'я, туризм, міське середовище, ліси та ландшафти.

Мета. Розглянути теоретичні концепції глобальних змін клімату, їхні наслідки для провідних галузей економіки та прикладні аспекти розроблення заходів з адаптації до змін клімату.

Завдання:

- ✚ засвоєння теоретичних основ формування глобальних кліматичних процесів;
- ✚ формування знань щодо розуміння впливу глобальних змін клімату на різні галузі господарства України;
- ✚ ознайомлення з досвідом розроблення заходів адаптації економіки різних країн до кліматичних змін;
- ✚ формування вмінь для розроблення та запровадження адаптаційних заходів для різних галузей економіки України, з врахуванням наслідків прояву глобального потепління у різних природних зонах, фінансових можливостей та ризиків.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні терміни, наукові поняття, закономірності про зміни клімату та вплив суспільства на глобальне потепління;
- розуміти наслідки глобальних змін клімату для різних галузей господарства;
- прояви глобального потепління у різних природних зонах України;
- заходи адаптації різних галузей економіки до кліматичних змін;
- інструменти запровадження адаптаційних заходів з врахуванням можливостей та ризиків;
- вітчизняний та закордонний досвід адаптації до кліматичних змін.

вміти:

- виявляти потенційні загрози від глобальних кліматичних змін для різних галузей господарства;
- характеризувати прояви глобальних кліматичних змін, їхні наслідки для геосистем, населення, господарства;
- використовувати вітчизняний та закордонний досвід розроблення заходів адаптації до кліматичних змін з врахуванням усіх ризиків чи особливостей;
- розробляти гнучкі та креативні заходи адаптації різних галузей економіки до кліматичних змін;
- проявляти лідерські навички та вміння працювати в команді для формування програми адаптації до змін клімату конкретного суб'єкту господарювання;
- проявляти лідерські навички в організації просвітницької діяльності в інформаційному просторі щодо свідомого споживання та особистого внеску у глобальні кліматичні процеси.

1. Програма та структура навчальної дисципліни ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ АДАПТАЦІЇ ДО ЗМІН КЛІМАТУ

Програма навчальної дисципліни

Тема 1 Зміна клімату

Тема 2 Адаптація до змін клімату

Тема 3 Зміна клімату та сільське господарство

Тема 4 Вплив кліматичних змін на водні ресурси України

Тема 5 Проблеми адаптації лісового господарства до змін клімату в Україні

Тема 6 Наслідки зміни клімату: енергетика та промисловість

Тема 7 Адаптація міст до глобальних змін клімату

Тема 8 Національні стратегії адаптації до змін клімату у різних країнах світу

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	л	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р.	
Тема 1 Зміна клімату	1-2	24	2	2			20							
Тема 2 Адаптація до змін клімату	3-4	14	2	2			10							
Тема 3 Зміна клімату та сільське господарство	5-6	14	2	2			10							
Тема 4 Вплив кліматичних змін на водні ресурси України	7-8	14	2	2			10							
Тема 5 Проблеми адаптації лісового господарства до змін клімату в Україні	9-10	14	2	2			10							
Тема 6 Наслідки зміни клімату: енергетика та промисловість	11-12	14	2	2			10							
Тема 7 Адаптація міст до глобальних змін клімату	13-14	14	2	2			10							
Тема 8 Національні стратегії адаптації до змін клімату у різних країнах світу	15	12	1	1			10							
Всього за модуль 1		120	15	15			90							
Всього годин		120	15	15			90							

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Практична робота № 1. Зміни клімату в Україні	2
2	Практична робота № 2. Заходи з адаптації до зміни клімату що існують в Україні	
3	Практична робота № 3. Практики ведення сільського господарства	2
4	Практична робота № 4. Природоорієнтовані рішення у водному господарстві для відновлення України та адаптації до зміни клімату	2
5	Практична робота № 5. Ліси України в контексті зміни клімату: значні проблеми і великі можливості	2
6	Практична робота № 6. Адаптація до змін клімату енергетичного сектору та промислового виробництва	2
7	Практична робота № 7. Організаційно- економічні механізми превентивації впливу кліматичних змін на урботоруральні території	2
8	Практична робота № 8. Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року	1
	Всього	15

4. Теми самостійної роботи

	Назва теми	Кількість годин
1	Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації	3
2	Глобальне потепління: проблеми, дискусії та прогнози	3
3	Проект Аналітичного огляду Другого Національно визначеного внеску України до Паризької угоди	3
4	Організаційно–економічні механізми модернізації теплоенергетики України	3
5	Про проблему адаптації комунальної енергетики до глобального потепління (огляд). Теплофізика та теплоенергетика	3
6	Енергетика в реаліях учасного світу і України та глобальне потепління. Технічна електродинаміка	3
7	Оцінка вразливості та можливі шляхи адаптації енергетичного сектора України до зміни клімату. Проблеми загальної енергетики	3
8	Стан законодавства з питань зміни клімату та основних напрямків діяльності Верховної Ради України у цій сфері	3
9	Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року	3
10	План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року	3
11	Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року	3
12	Глобальне потепління і клімат України: Регіональні екологічні та соціально-економічні аспекти	3
13	Munich Security Report 2023	3
14	Кліматичні зміни можуть виявитися корисними для сільського господарства	3

15	Виникнення небезпечних явищ в Україні упродовж 2022-2023 років	3
16	Міграція людей через зміни клімату	3
17	Climate change and poverty - Report of the Special Rapporteur on extreme poverty and human rights	3
18	Досвід Європейського Союзу в адаптації до зміни клімату та застосування його в Україні	3
19	Методологія моделювання та оцінювання впливу зміни клімату на лісові фітоценози України	3
20	Екологічні аспекти глобальних змін клімату: причини, наслідки, дії	3
21	Наслідки змін клімату для водних ресурсів Стан водних ресурсів держави та особливості сільськогосподарського виробництва в умовах зміни клімату	3
22	Світовий океан як стабілізатор клімату Землі	3
23	Міжнародний досвід розробки національних стратегій адаптації для застосування в процесах НСА України	3
24	Як Платформа з озеленення допомагає досягнути цілей Європейського зеленого курсу	3
25	Організаційно- економічні механізми превентивізації впливу кліматичних змін на урборуральні території	3
26	Застосування механізмів адаптації до змін клімату для підвищення ефективності стратегічного планування розвитку міст	3
27	Аналітичний огляд Другого Національно визначеного внеску України до Паризької угоди	3
28	Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату України до 2030 року	3
29	Як Європейський кліматичний пакт об'єднує суспільство для досягнення кліматичної нейтральності Європи до 2050 року	3
30	Внесок промислового сектору України у національні викиди парникових газів	3
	всього	90

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- залік;
- модульні тести;
- реферати;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- захист практичних робіт;
- презентації.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні);
- самостійна робота (виконання завдань).

7. Методи оцінювання.

- залік;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- реферати, есе;
- захист практичних робіт;
- презентації.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4205>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації:

Основна література:

1. Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації: аналіт. доповідь/[С.П. Іванюта, О. О. Коломієць, О. А. Малиновська, Л. М. Якушенко]; за ред. С. П. Іванюти. – К. : НІСД, 2020. – 110 с.
2. Аналітичний огляд Другого Національно визначеного внеску України до Паризької угоди // Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, квітень, 2021. – 36 с.
3. Букша І. Ф. Методологія моделювання та оцінювання впливу зміни клімату на лісові фітоценози України / І. Ф. Букша, А. З. Швиденко, М. А. Бондарук, О. Г. Целіщев, Т. С. Пивовар, М. І. Букша, В. П. Пастернак, С. В. Краковська // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Лісівництво та декоративне садівництво. - 2019. - Вип. 266. - С. 26-38.

Додаткова література:

1. Басок Б.І., Базєєв Є.Т., Дубовський С.В. Про проблему адаптації комунальної енергетики до глобального потепління (огляд). Теплофізика та теплоенергетика, 2020, т.42, №2. С. 48–59.
2. Звіт про науково-дослідну роботу «Розроблення сценаріїв зміни кліматичних умов України на середньо- і довгострокову перспективу з використанням даних глобальних і регіональних моделей». Український гідрометеорологічний інститут НАН України. 2019, 171 с. URL:<http://uhmi.org.ua/projekt/rvndr/climate.pdf>
3. Організаційно–економічні механізми модернізації теплоенергетики України (під ред. Баска Б.І.). Київ, 2015. 338 с.
4. Кириленко О.В., Басок Б.І., Базєєв Є.Т., Блінов І.В. Енергетика в реаліях сучасного світу і України та глобальне потепління. Технічна електродинаміка, 2020, №3. С. 52–61.
5. Обиход Г., Омельченко А., 2020. Організаційно-економічні механізми превентивації впливу кліматичних змін на урбуруральні території DOI: [https://doi.org/10.37100/2616-7689/2020/7\(26\)/2](https://doi.org/10.37100/2616-7689/2020/7(26)/2)

Інтернет ресурси

1. Офіційна сторінка Міністерства екології і природних ресурсів України <https://mepr.gov.ua/>
2. Офіційна сторінка Всеукраїнської екологічної ліги <http://www.ecoleague.net/>
3. Як змінюється клімат в Україні <https://menr.gov.ua/news/35246.html>
4. Вплив кліматичних змін на енергетичний сектор: https://wwwpub.iaea.org/MTCD/Publications/PDF/P1847_web.pdf
5. Глобальне потепління: що можу зробити саме я? <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-fut-46116443>
6. Потепління на Землі бувало й раніше. Чому нинішнє - зовсім інше? <https://www.bbc.com/ukrainian/news-49138097>

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ АДАПТАЦІЇ ДО ЗМІН КЛІМАТУ

Ступінь вищої освіти — Магістр
Спеціальність – ОПП НУБіП України
Освітня програма — ОПП НУБіП України
Рік навчання 1, семестр 2
Форма навчання денна
Кількість кредитів ЄКТС 4
Мова викладання українська

Лектор курсу

Контактна інформація
лектора (e-mail)

Сторінка курсу в eLearn

Скриник Олеся Атанасіївна – кандидат географічних наук,
доцент

skrynyk@nubip.edu.ua

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4205>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна присвячена вивченню інноваційних технологій адаптації галузей економіки та сільського господарства до зміни клімату.

Під час вивчення дисципліни студентам надається можливість ознайомитись з найкращими світовими технологіями адаптації до змін клімату таких галузей, як сільське господарство та виробництво харчових продуктів, водні ресурси, енергетика, транспорт, охорона здоров'я, туризм, міське середовище, ліси та ландшафти.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Годин и лекцій/ практич ні	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
1 семестр				
Модуль 1				
Тема 1 Зміна клімату	2/2	Студент повинен володіти інформацією про глобальні зміни клімату: причини, наслідки, загрози для економіки, населення, геосистем. Знати: теоретичні основи, основні поняття, терміни, сценарії розвитку подій в результаті кліматичних змін. Застосовувати отримані знання для зусилля світової спільноти щодо протидії змін клімату.	Здача практично і роботи №1 в elearn	10
Тема 2 Адаптація до змін клімату	2/2	Студент повинен володіти інформацією про заходи з адаптації до зміни клімату, що	Здача практично	10

		створюють соціальні, екологічні та економічні вигоди для громад. Знати: природоорієнтовані рішення, що допомагають боротися зі зміною клімату шляхом захисту і відновлення природних екосистем. Аналізувати: заходи з адаптації до зміни клімату існують в Україні на прикладах з різних сфер — сільського та лісового господарства, водних ресурсів та адаптації міст.	ї роботи №2 в elearn	
Тема 3 Зміна клімату та сільське господарство	2/2	Студент повинен володіти інформацією про вплив сільського господарства на клімат. Знати: як змінилися кліматичні та агрокліматичні ресурси України; зміни клімату у майбутньому; вплив зміни клімату на сільське господарство України. Застосовувати гідрометеорологічну інформацію в сільському господарстві. Володіти ключовими аспектами кліматичної політики України.	Здача практично ї роботи №3 в elearn	10
Тема 4 Вплив кліматичних змін на водні ресурси України	2/2	Знати: водні ресурси та їх територіальний розподіл; використання та вплив змін клімату на водні ресурси. Вміти проводити оцінку очікуваних змін кількісних характеристик водних ресурсів України під впливом змін клімату. Аналізувати: наслідки очікуваних змін водних ресурсів України під впливом зміни клімату; вразливість основних водокористувачів до зменшення обсягів водних ресурсів. Розуміти регулюючу роль водно-болотних угідь у формуванні водних ресурсів. Застосовувати рекомендації щодо адаптації водного сектора України до зміни клімату.	Здача практично ї роботи №4	10
Самостійна робота 1				40
Тестування 1				20
Разом за модуль 1				100
Тема 5	2/2	Студент повинен володіти	Здача практично	10

<p>Проблеми адаптації лісового господарства до змін клімату в Україні</p>		<p>інформацією про лісове господарство. Знати проблеми адаптації лісового господарства до змін клімату в Україні. Аналізувати пріоритетні напрямки адаптації лісового господарства до зміни клімату. Розуміти прогноз впливу зміни клімату на ліси України. Розрізняти ліси України та їх вразливість при зміні клімату. Застосовувати рекомендації щодо управління лісами України.</p>	<p>ї роботи №5 в elearn</p>	
<p>Тема 6 Наслідки зміни клімату: енергетика та промисловість</p>	<p>2/2</p>	<p>Знати наслідки зміни клімату для енергетики та промисловості. Аналізувати комплексний вплив зміни клімату на енергетичний сектор та рекомендації щодо адаптації енергетики до неминучих негативних наслідків глобального потепління. Розуміти вплив зміни клімату на теплові електростанції та виробництво сонячної енергії: уразливість гідроенергетики. Пріоритетні заходи з адаптації до зміни клімату: енергетика та промисловість. Застосовувати один із елементів адаптації - так званий «зелений перехід», коли основну частину енергії держава починає отримувати з відновлюваних джерел.</p>	<p>Здача практично ї роботи №7 в elearn</p>	<p>10</p>
<p>Тема 7 Адаптація міст до глобальних змін клімату</p>	<p>2/2</p>	<p>Знати: особливості формування викидів парникових газів у містах; наслідки глобальних кліматичних змін для різних міст України. Застосовувати: заходи адаптації міст та врахування їх у програмах розвитку.</p>	<p>Здача практично ї роботи №7 в elearn</p>	<p>10</p>
<p>Тема 8 Національні стратегії адаптації до змін клімату у різних країнах світу</p>	<p>2/2</p>	<p>Знати: національні стратегії адаптації до змін клімату у різних країнах світу. Аналізувати: приклади Національних стратегій адаптації до змін клімату. Розуміти методику розробки стратегії адаптації до змін клімату.</p>	<p>Здача практично ї роботи №9 в elearn</p>	<p>10</p>

		Застосовувати дії для зменшення впливу та адаптації до змін, що вже наступили.	
Самостійна робота 2			40
Тестування 2			20
Разом за модуль 2			100
Всього за 1 семестр			70
Залік			30
Всього за курс			100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації: аналіт. доповідь/[С.П. Іванюта, О. О. Коломієць, О. А. Малиновська, Л. М. Якушенко]; за ред. С. П. Іванюти. – К. : НІСД, 2020. – 110 с.
2. Аналітичний огляд Другого Національно визначеного внеску України до Паризької угоди // Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, квітень, 2021. – 36 с.

3. Букша І. Ф. Методологія моделювання та оцінювання впливу зміни клімату на лісові фітоценози України / І. Ф. Букша, А. З. Швиденко, М. А. Бондарук, О. Г. Целішев, Т. С. Пивовар, М. І. Букша, В. П. Пастернак, С. В. Краковська // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Лісівництво та декоративне садівництво. - 2019. - Вип. 266. - С. 26-38.

Додаткова література:

6. Басок Б.І., Базєєв Є.Т., Дубовський С.В. Про проблему адаптації комунальної енергетики до глобального потепління (огляд). Теплофізика та теплоенергетика, 2020, т.42, №2. С. 48–59.
7. Звіт про науково-дослідну роботу «Розроблення сценаріїв зміни кліматичних умов України на середньо- і довгострокову перспективу з використанням даних глобальних і регіональних моделей». Український гідрометеорологічний інститут НАН України. 2019, 171 с. [URL:http://uhmi.org.ua/projekt/rvndr/climate.pdf](http://uhmi.org.ua/projekt/rvndr/climate.pdf)
8. Організаційно–економічні механізми модернізації теплоенергетики України (під ред. Баска Б.І.). Київ, 2015. 338 с.
9. Кириленко О.В., Басок Б.І., Базєєв Є.Т., Блінов І.В. Енергетика в реаліях сучасного світу і України та глобальне потепління. Технічна електродинаміка, 2020, №3. С. 52–61.
10. Обиход Г., Омельченко А., 2020. Організаційно-економічні механізми превентивації впливу кліматичних змін на ґрунторуральні території DOI: [https://doi.org/10.37100/2616-7689/2020/7\(26\)/2](https://doi.org/10.37100/2616-7689/2020/7(26)/2)

Інтернет ресурси

1. Офіційна сторінка Міністерства екології і природних ресурсів України <https://mepr.gov.ua/>
2. Офіційна сторінка Всеукраїнської екологічної ліги <http://www.ecoleague.net/>
3. Як змінюється клімат в Україні <https://menr.gov.ua/news/35246.html>
4. Вплив кліматичних змін на енергетичний сектор: https://wwwpub.iaea.org/MTCD/Publications/PDF/P1847_web.pdf
5. Глобальне потепління: що можу зробити саме я? <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-fut-46116443>
6. Потепління на Землі бували й раніше. Чому нинішнє - зовсім інше? <https://www.bbc.com/ukrainian/news-49138097>

Опис навчальної дисципліни
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ АДАПТАЦІЇ ДО ЗМІН КЛІМАТУ

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство		
Освітній ступінь	магістр	
Спеціальність	ОПП НУБіП України	
Освітня програма	ОПП НУБіП України	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Загальна кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	
Семестр	2	
Лекційні заняття	15	
Практичні заняття	15	
Лабораторні роботи		
Самостійна робота	90	
Індивідуальна робота		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2	